

Una tele sense rostre

La història de Canal 9 és la d'una catàstrofe. Va començar a emetre dotze dies abans del 9 d'octubre del 1989, la data prevista, perquè una gota freda va recomanar d'avançar-ne la funció de servei públic, i ha mort 8.537 dies després, de la manera més dramàtica possible. El 9 de febrer un expedient de regulació d'ocupació (ERO) deixava al carrer 843 dels 1.167 treballadors amb què comptava, incloent-hi les cares més conegudes d'aquella primera etapa.

Si hi afegim el personal acomiadat a Ràdio Nou i l'ens RTVV, en són 1.131, els professionals afectats. Una massacre laboral que es complementarà amb l'assumpció dels 1.300 milions d'euros de deute per la Generalitat Valenciana, la liquidació de RTVV, SA, i el naixement d'una nova mercantil, Grup Radiotelevisió Valenciana, SA.

Tot plegat s'esdevindrà durant el mes de març, enmig d'unes festes falleres que costaran de cobrir per culpa de la notable reducció de personal. La setmana passada, de fet, ja va resultar impossible respectar la graella. L'externalització de franges senceres de la programació és a la cantonada i les productores madrilenyes més afins al PP enllesteixen les seues ofertes. El Canal 9 que coneixiem ha mort.

Xelo Miralles n'és la prova. Va posar cara i ulls al primer informatiu de la televisió pública valenciana, de la mateixa manera que Esperança Camps –una altra afectada per l'ERO– fou la primera a locutar un informatiu de Ràdio Nou, aleshores Canal Nou Ràdio. El foragitament de Miralles i de molts altres rostres íntimament lligats a la cadena simbolitza el final de trajecte de Canal 9.

Miralles provenia de Ràdio Safor i de Canal 5, la televisió de la comarca. Va assabentar-se que buscaven presentadors per posar en marxa Canal 9 i ben aviat va adonar-se que era al lloc adequat en el moment oportú: acumulava molta més experiència que la majoria d'aspirants i tenia una dicció perfecta. Després de moltes deliberacions, els rectors de l'ens havien conclòs que l'accent de les comarques centrals, per les seues connota-

L'ERO de Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) culminava la setmana passada amb el comiat del 72% de la plantilla de Canal 9, entre els quals molts dels rostres que van popularitzar-la de bon començament. És la fi d'una vida caracteritzada per la manipulació informativa extrema, el clientelisme i la corrupció.

cions fonètiques, generaria menys rebuig que no els altres.

“Em vaig sentir enlluernada”, explica Miralles, “aquella primera redacció reunia els millors periodistes valencians de l'època, tenia un punt de màgia”. “Vam satisfer les expectatives creades”, opina. “Comparat amb tots els que han vingut després, Amadeu Fabregat ha estat, de llarg, el millor director general. Les 543 paraules que va prohibir són poca cosa al costat del que hem patit més endavant. La llengua mateixa s'ha degenerat fins no ens hauríem imaginat mai”.

Fabregat fou el màxim responsable de RTVV durant l'etapa socialista. Quan el PP arriba a la Generalitat, l'any 1995, Eduardo Zaplana nomena com a substitut un tecnòcrata, Juan José Bayona, professor d'economia a la Universitat d'Alacant. Serà un home pont fins l'ateratge de José Vicente Villaescusa, treballador de la casa des de l'inici i que en serà el director general del 1996 al 2004. Ara també ha estat acomiadat.

Vicent Mifsud, president del comitè d'empresa

Quan Camps duia un any al capdavant del Consell, Villaescusa fou rellevat per Pedro García, l'antic cap de premsa de Zaplana, que va dimitir l'agost del 2009 pel cas *Gürtel*: amic d'Álvaro Pérez, la justícia investiga el desviament de 3,8 milions d'euros a la trama amb motiu de les retransmissions de la visita del papa a València. El successor de García, José López Jaraba, es va mantenir fins que el desembre passat la pressió per la presentació de l'ERO el va fer desistir del càrrec. El seu substitut, Alejandro Reig, ha actuat com a liquidador de l'ens.

L'empresa que naixerà al març, la dirigirà Rosa Vidal, una advocada del despatx Broseta sense experiència en el sector, la primera escollida per les Corts i no pel Consell –com dicta la nova llei de RTVV aprovada per Alberto Fabra– però que tan sols ha rebut el vot favorable dels diputats populars.

“La història de RTVV és la del poble valencià concentrada en 24 anys”, afirma Rosa Brines, una altra presentadora de

de RTVV en representació de CCOO, en un dels actes dels treballadors en contra de l'ERO.

capçalera afectada per l'ERO. “Som un poble que encara no ha sabut trobar la unitat i que prioritza les diferències per damunt d'allò que ens uneix. Qui se n'ha beneficiat? Un partit que de sobte va dir: ‘Ep, tothom tranquil, que ja som ací!’”.

Brines, natural de Simat de la Valldigna (Safor), estudiava història a la facultat el dia que Eliseo Lizarán, un dels pares de Canal 9, va proposar-li que optara a les proves de presentadora. Encara que mai no s'havia posat davant una càmera, es va convertir, amb Xelo Miralles i Pilar Algarra, en un dels rostres de referència de *Notícies 9*. Totes tres van encadenar diversos contractes temporals fins que el 1992 van consolidar la plaça mitjançant una oposició. La pràctica totalitat de la plantilla n'havia guanyada una.

“Molts companys confiaven que la victòria de Zaplana seria bona per a RTVV. Deien que tots els valencians distanciat de Canal 9 perquè era *en català*, ara s'hi sentirien a prop. Però l'accés del PP va significar l'esclat de la manipula-

ció informativa, fins aleshores ridícula”, diu Brines. També va comportar la desaparició del seu rostre dels informatius.

El de Xelo Miralles va durar uns pocs mesos més, fins el desembre del 1995. Prou temps per constatar els canvis que ja s'albiraven. “Vam passar de tenir un únic cap d'informatius que ho centralitzava tot, Juli Esteve, a tenir-ne molts, cada un dels quals responsable d'una parcel·la molt petita. Comparada amb la que se'n venia a sobre, la manipulació anterior feia riure”, evoca Miralles. “Vam passar a ser la veu de l'amo”, sentència.

A partir de llavors i durant “un calvari de dos anys”, Miralles va presentar alhora el programa de reportatges d'actualitat *Dossiers* i un altre de periodisme rosa, *De luxe*. Més tard van recuperar-la com a presentadora del *Notícies 9* dels caps de setmana, un període fugaç que va precedir la seua separació definitiva dels espais informatius. “O *Medi ambient* o *Vida sana*, tu mateixa”, van dir-li un dia. I va escollir el primer.

Zaplana havia creat Punt 2, el segon canal autonòmic, mentre rumiava la manera de privatitzar RTVV, el seu objectiu últim. La llei estatal del tercer canal li ho impedia, però va intentar-ho.

En veure que no se'n sortiria, l'any 2000 va prendre la direcció oposada: va concedir a l'ens la capacitat d'endeutar-se il·limitadament –fins aleshores depenia dels pressupostos consignats per la Generalitat i dels ingressos publicitaris–, va ampliar la plantilla amb contractes de guionista que li permetien esquivar la borsa de treball i va destinar a Punt 2 o a feines subsidiàries –sempre allunyades de la informació política– els periodistes poc o gens entusiastes amb la seua acció de govern. La proliferació de treballadors va obligar a ampliar les instal·lacions, i així va nàixer *Guantánamo*, els barracots adjacents al centre de producció, aïllats, que han albergat els desplaçats.

La desena de components del programa *Medi ambient* foren els únics que es van mantenir a la redacció d'informatius. “Em deien *la de los animalitos*”, comenta Miralles, que en aquests catorze anys de cohabitació no ha tingut cap relació “amb més del 80% dels membres de la redacció”. “Malgrat tot, he tingut molta sort: he fet televisió pública, en valencià i de qualitat, al nostre espai ha aparegut gent que mai no hauria eixit a Canal 9, *rojos ecologistes* i tants altres que treballen pel territori”, s'enorgulleix. No n'hi ha per a menys, perquè és el programa més premiat de la història de la cadena.

En *Medi ambient* treballaven 10 persones, però una vintena més hi estaven adscrites sense tenir-hi relació. Aquesta era una de les maneres de centrifugar el personal col·locat per les diverses famílies del PP. Amb els populars, la plantilla de RTVV es va multiplicar per dos, tot i que fa més d'una dècada que no es convoquen oposicions. La majoria dels supervivents van accedir-hi irregularment o per una beca. “Fins que les reformes laborals han facilitat de fer fora els treballadors de les empreses públiques, els posseïdors d'una oposició ens sentíem protegits”, diu Miralles.

Els diners dels premis, Canal 9 no els reinvertia en *Medi ambient*. Ans al contrari, l'equip insistia en la necessitat de comptar amb millors aparells tècnics i la direcció els els negava, ni que demanaren quelcom tan bàsic com una càmera per enregistrar imatges submarines.

De premis i de disgustos també en sap molt Rosa Brines. Dels primers, en va rebre 13, i dels segons, més encara. Amb tot, *Solidaris*, la seua destinació a Punt 2 del 1997 al 2007, li va permetre “donar veu i posar cara als invisibles de la nostra societat, a tota la gent de què els mitjans de comunicació mai parla”. “Vam rescabalar la dignitat de qui demanava a la porta de Mercadona o de qui havia vingut en pastera. Dins la graella, ens posaven en hores poc visitables, però els servíem com a coartada quan els acusaven de vulnerar la pluralitat informativa”, afegeix.

Una coartada que va derivar en “una pedra a la sabata”, segons ho defineix la directora i conductora de *Solidaris*: “Podia haver estat molt crítica amb la política de la Generalitat envers les ONG, però no vaig ser-ho fins que un dia, en efecte, vaig deixar de ser innocent per convertir-me en víctima”. “Innocent és qui represalien sense motius, però jo vaig prendre decisions personals i professionals que em podien costar el lloc; he pagat el peatge que calia pagar, però no me’n penedesc”, rebla.

La mort programada de Brines remunta al juny del 2007, en plena onada de grans esdeveniments a la ciutat de València. Un dissabte de matí *Solidaris* va emetre una peça en què entrevistava durant la nit alguns dels immigrants que dormien sota els ponts del llit vell del Túria, coronada amb un videoclip *reggae* del lliberià Kuami Mensah en què el cantant clamava “pels drets humans” i demanava de crear-hi un centre d’acollida.

El programa va ser fulminat *ipso facto*, i al cap de tres mesos, després de provar de contactar infructuosament amb la directora de la televisió, Lola Johnson, Brines va rebre una trucada de la Zarzuela. La Creu Roja els havia concedit el premi CREFAT per la seua atenció als drogoaddictes, un guardó que lliurava la reina Sofia però del qual ningú de la televisió en volia saber res. Finalment va anar-hi Brines, acompanyada de la seua superior corresponent, i camí de Madrid no va poder evitar una pregunta:

—Vicky, però la reina sap que ens heu llevat el programa?

—No, però tu calla.

“Sort que el temps posa cadascú al seu lloc”, sospira Brines, satisfeta que s’hagen conegut, per exemple, els usos fraudulents de les ajudes al Tercer Món

sota el mandat de Rafael Blasco, que va estrenar-se a la Conselleria d’Immigració i Ciutadania el juny del 2007, tot just quan *Solidaris* va deixar d’emetre’s.

Els últims cinc anys i mig, Rosa Brines ha estat una redactora més del programa en directe *En connexió*, un dels de producció pròpia que Canal 9 va retirar la setmana passada. Xelo Miralles, de la seua banda, ha passat els seus darrers sis mesos com a redactora d’informatius, però no ha estat un *déjà vu*: “Hem fet escaletes típiques de Disney, en què com més pobles eixien, millor... Informatius impropis d’una televisió com Canal 9! Com va dir-me una companya, ‘ací venim a evadir-nos de la realitat’”.

La realitat, portes enfora, no era una bassa d’oli, en cap dels sentits. Miralles, de fet, va trobar-se la lluna del cotxe trencada en tornar de cobrir una notícia. “No patisques, és normal”, va calmar-la el càmera que l’acompanyava, “jo he arribat a patir per la meua vida”. L’ús partidista de la televisió pública ha enervat els ànims dels contribuents i n’ha enfonsat l’audiència. La mitjana de la cadena amb prou feines si supera el 4%.

Ni els esports. El control dels continguts ha ultrapassat l’àmbit de la informació política. Al departament d’esports, van derivar-hi alguns dels crítics, i els històrics que ja hi havia també van ser arraconats a poc a poc.

Miquel Àngel Picornell pertany al segon grup. L’any 1989 va obtenir la plaça 32 de les 32 primeres que es van convocar. Procedia de la Cadena SER, en concret de Radio Gandía, i fou el primer a retransmetre un partit de futbol per Canal 9. Un Castelló-Reial Madrid de la lliga 1989-1990. Després en vindrien més de sis-cents, però ni això no l’ha salvat de l’ERO.

“Diuen que Esteban González Pons va recomanar el periodista Alberto Gil a fi de col·locar afins al partit i neutralitzar els més veterans. Van generar una guerra interna que de poc no acaba com el ball de Torrent. Multiplicaren per dos la plantilla d’esports i van despullar de qualsevol protagonisme els menys afins al PP, com ara jo”, reviu Picornell.

Una de les raons de la desfeta econòmica que ha ensorrat l’ens té a veure amb els multimilionaris contractes que es van signar per emetre el mundial de Fórmula 1 o per patrocinar els equips valencians

Xelo Miralles:
“Vam passar de tenir un cap d’informatius a tenir-ne molts”

BRATES I CAMPS

BRATES I CAMPS

Rosa Brines:
“He pagat el peatge que calia pagar, però no me’n penedesc”

de primera i segona divisió. “La Fórmula 1 era un autèntic despropòsit, perquè havies de compartir els drets amb La Sexta, i els patrocinis, una subvenció cara que en tot cas hauria d’haver assumit la Conselleria de Cultura i Esport, però no RTVV”, reconeix Picornell. Els drets d’emissió dels partits del València i del Vila-real, es revenien a meitat de preu a les plataformes digitals.

X. García del Valle: “Molts no hi combregàvem, però la comoditat no et permetia revoltar-te”

FRANSTICAMPS

EL TEMPS

Miquel À. Picornell: “Van desprestigiar l’empresa per fer veure al poble que no li calia”

Ara que li han tret targeta vermella, Picornell no perd la ironia que sempre l’ha caracteritzat: “Em sent perjudicat, estafat i abocat a reclamar els meus drets per via judicial. Don Mariano Rajoy té una plaça de registrador de la propietat a Santa Pola; a mi, el dia 9, me’n robaren una de més modesta, de periodista-redactor, guanyada en aplicació dels principis d’igualtat, mèrit i capacitat”.

Redactor des del 1990, destinat a la delegació de Madrid del 1991 al 2005 i amb una altra oposició a la butxaca, Xavier García del Valle abandonarà Canal 9 el pròxim 31 d’agost, dins de la darrera fornada d’eixides. Té clar que “el model de televisió pública que es va aprovar en temps de Joan Lerma ens condemnava al control per part del govern de torn”, però alhora destaca el “salt qualitatiu i quantitatiu” que va representar l’arribada del PP. “Lerma hi eixia molt, però amb Zaplana allò es va multiplicar per 300, l’aurèola presidencialista va copar-ho tot. El culte a la personalitat era absolut”.

Ho sap de primera mà, perquè Zaplana tan sols volia que el tragueren pel “perfil bo”, i els càmeres de la delegació madrilenya patien de valent. Als actes a què acudia com a president valencià no resultava senzill d’entregar-ho pel costat predilecte, cosa que generava situacions tragicòmiques. Al cap del temps, presidència de la Generalitat disposaria dels seus professionals exclusius, que escorten el president –primer Zaplana, després Camps i ara Fabra– per terra, mar i aire. Les úniques imatges de tots ells que Canal 9 ha omès als televidents són les dels lavabos.

Com que García del Valle no professava devoció extrema al PP, van apartar-lo de la informació política sensible i van encomanar-li notícies de successos, sobre ETA o de tribunals, sempre que no es tractara de casos que afectaren el partit de la gavina. Arribat de Barcelona, on aquest lleonès havia estudiat periodisme, de ben jove va coincidir amb Pedro García durant unes pràctiques a l’agència EFE. Qui li havia de dir que aquell xic discret i no excessivament lúcid seria un dia el director general de RTVV, el que va posar Camps per aparèixer més a la pantalla que Zaplana, que hi eixia més tot i que ja no era el president. “Pedro García és el director general més perjudicial que hem tingut”, afirma sense embuts, “però Jesús Sánchez Carrascosa fou més maligne encara”, matisa.

Carrascosa, un altre ex-cap de premsa de Zaplana, va dirigir Canal 9 els anys 1996 i 1997. Del 1998 al 2004 va fer-ho Genoveva Reig, que també havia estat la mà dreta de Zaplana a Benidorm. Lola Johnson, en canvi, va transitar el camí invers: de directora de Canal 9 va passar a ser consellera de Camps, amb atribucions de portaveu incloses.

Autocrítica. Des del 2005, García del Valle s’ha encarregat de la informació estatal –res que tinguera a veure amb la política, però– a la redacció d’informatius del centre de programes de Burjassot. L’han marginat, però fa autocrítica: “N’èrem molts, els que no combregàvem amb la línia editorial de Canal 9, però la comoditat no et permetia revoltar-te. La situació personal de cadascú era bona, només ens hem mobilitzat quan hem vist perillar el lloc de treball, i únicament alguns. Segons quines notícies estaven tan descaradament manipulades que no s’havien d’haver emès, però aquell qui les muntava, ho feia a gust, i qui no hi estava d’acord, callava”. Amb perspectiva i un punt de resignació, García del Valle conclou que “el 90% de la culpa ha estat dels que han corromput, manipulat i saquejat la casa, però el 10%, si més no, ha estat dels treballadors”.

Per això no s’ha estranyat gens en veure la indiferència ciutadana envers l’ERO: “Qui ens ha de defensar, després de tot el que han vist? Entre acomiadar 1.200 persones de Canal 9 o mantenir un col·legi de 120 alumnes, tothom prefereix l’escola. La televisió és un gabinet de premsa, una agència de col·locació”.

Picornell lloa la capacitat del PP de “desprestigiar l’empresa escàndol rere escàndol [Vicente Sanz, l’etern secretari general de RTVV, va dimitir per un presumpte assetjament sexual, i les tres víctimes que van denunciar-lo han estat incloses a l’ERO] fins a fer-li creure al poble que no li calia la televisió pública”. Brines considera que “els sindicats sempre han estat bel·ligerants, però els treballadors hem pecat de pusil·lànim”.

“El 2000, amb motiu dels intents privatitzadors de Zaplana, vaig fer xarrades a diverses poblacions a les quals venien deu o dotze persones, i en acabar, tots deien que veien TV3 però no Canal 9. Tornava cap a casa decebuda, i darrerament s’ha repetit la història: les manifestacions multitudinàries han estat per veure TV3 i no per recuperar Canal 9”, diu Miralles. “Ara vindran els voltors i se’n menjaran les restes”. Ella, com si fóra el rodatge d’un documental, en serà una espectadora de luxe: malgrat que no hi treballarà, sí que serà al consell d’administració del nou ens, que també controlaran els membres designats pel PP.

Victor Maceda